

ÉRTESÍTÉS AZ UNITARIUS ISKOLÁKRÓL.

1. A kolozsvári főtanodáról.

A lefolyt tanév kezdődött 1879. szeptember 1-én. Szeptember 4-ig a beiratások, felvételi-, pót- és javító vizsgálatok történtek s az órarend állítottatott meg. A főtanoda ünnepélyes megnyitása isk. felügyelő gondnok Tkts. Kőváry László ur s a tanári kar jelenlétében szeptember 4-én d. e. 10 órakor volt, mely alkalommal a felügyelő gondnok ur az ifjusághoz beszédet intézett s a következő két évre újból megválasztott igazgatót beiktatta, a ki szintén buzdító beszédet tartott. Jelen volt ez ünnepélyes megnyitáson Chalmers András cambridgei lelkész hitrokonunk is, ki azt később az „Unitarian Herald“ című heti lapban igen érdekesen írta le. A rendes előadások szeptember 5-én, d. e. 8 órakor kezdődtek el.

Felvetetett a papnöveldebe papjelölt és papnövendék összesen 21. A gymnasiumba rendes tanuló 235, magán tanuló 6, összesen 241. Az elemi iskolába rendes tanuló 71; mindössze 333. Évközben kilépett vagy más pályára ment a papnöveldeből 1; a gymnasiumból 19; az elemi iskolából 4. Meghalt a papnövendékek közül 1; a gymnasialis tanulók közül 2; az elemi oszt. tanulók közül 1. Nem vizsgázott 10; osztály-ismétlésre utasítottatott 13. A tanév bezártakor volt 305. Az osztályozás eredménye szerint: kitűnő 52, dicséretes 82, elsőrendű 127, másodrendű (secunda) 26. Nemzetiség szerint: magyar 323, német (szász) 1, román 9. Vallás szerint: unitárius 159, ev. ref. 52, ágost. hitv. 18, r. kath. 45, g. kath. 14, g. keleti 6, mózes vall. 39.

Az egész intézetben működött 10 rendes és 4 póttanár, 3 tanárjelölt, 5 köztanító és 6 szaktanító, összesen: 28. Tornászatra ez évben is csak a gymnasialis osztálybeliek jártak a városi torna-vivodába. A VIII-ik osztálybeliek az egyik tornaórán vívni tanultak. A tornászattól s vívásból a vizsgálat jun. 13-án tartatott meg. Az első félévi közvizsgálatok folyó évi január 26-tól febr. 4-ig; a második félévben pedig junius 17—26-ig tartattak meg. Mindkét vizsgálat alkalmával Kőváry László és P. Horváth Kálmán buzgó isk. felügyelő gondnokaink, úgy szintén az E. K. Tanács által kinevezett vizsgálóbizottság tagjai közül is többen főtanodánk iránti meleg érdeklődésüknek szép jelét adták.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 25 r. tanuló. Az írásbeli vizsgálat megtartatott május 5, 10 és 11-ik nap-

jain. A szóbeli junius 28-án és 29-én. Érettnak nyilvánítottatott kitűnő osztályzattal 5, dicséretessel 6, elsőrendűvel 6. Visszavettettet egy vagy két tantárgyból szeptemberig 7, új érettségi vizsgatételre utasítottatott egy év múlva 1. A jelentkezettek közül jogtudományi pályára szándékozott menni 4, papi pályára 7, tanári pályára 1, természettudományi szakra 1, gazdasági pályára 6, katonai pályára 2, tengerészeti pályára 2, bányászati pályára 1, adóhivatalhoz 1.

Papi szigorlatra jelentkezett 4, u. m. Vitális Elek, Végh Mihály, Kanyaró Ferencz és Raffaj Zsigmond, kikkel az írásbeli vizsgálat megtartatott jun. 26-án, a szóbeli jun. 30-án. Mind a négyen dicséretes eredménnyel állták ki a szigorlatot.

Főtanodánknál az igazgatói hivatal két évi tartama lejárván, a Székely-Keresztúron tartott Zsinati Főtanácson újból megválasztatott két évre igazgatónak Kovács János.

Hajós Béla a „Richmond Anna“ tanári állomásról lemondván, helyébe Derzsi Károly tordai középtanodai tanár választatott meg, a ki azonban közbejött akadályok miatt nem foglalhatván el új tanszékét, az E. K. Tanács Derzsi K. kérését tekintetbe véve, az E. Főtanács jóváhagyása reményében a tordai középtanodához megválasztott Boros Györgyöt alkalmazta egy évig ideiglenesen. Boros Gy. a néhai Simén Domokos tantárgyait adta elő; a Hajós Béla tantárgyait pedig póttanárok tanították.

A lefolyt tanévben életbe léptettük a „Tudósító“ könyveket, a melyek által a tanulók magaviselete és előmeneteléről a szülők vagy helyetteseik egy évben háromszor értesítetnek. A tapasztalat azt mutatja, hogy ez intézkedés nagyon czélszerű és üdvös a tanulókra nézve.

Az osztályfőnökség s az osztálykönyvek használata is ez évben állítottatott fel.

A német nyelv tanítása, mely eddig különböző kezekben volt, az I—VIII. gymn. osztályokban két szaktanítóra bízott.

Az E. F. Tanács intézkedése folytán, a III. éves papnövendékek a vallás és közoktatási minister ur ő nagyméltósága engedélyével a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézetben a gazdaságtan ingyen hallgatták.

A tanuló ifjuság magaviselete erkölcsi tekintetben és a fegyelmet illetőleg kielégítőnek mondható. Csak egy esetben kellett szigorubb büntetést alkalmazni. A mikor is egy VII. oszt. tanuló tanácslólag (consilium abeundi) elutasítottatott; egy I. éves papnövendék pedig erkölcsi kötelevény adásra ítéltetett. A többi büntetés nemek inkább egyes mulasztásokért történtek s jóval kevesebbek voltak mint a megelőző években.

Az egészségi állapot egészben véve sokkal kedvezőbb volt, mint a múlt tanévben. Főtanodánknak négy növendéke esett a

halál áldozatául, u. n. Florer József I. el. oszt. r. kath. vallású tanuló, ki Kolozsvárt a szülői háznál hunyt el roncsoló toroklobban 1879. okt. 10-én. Siménfalvi Árpád II-éves papnövendék, ki a főtanoda kórházában 1880. jan. 25-én halt meg agylobban. A szerény magaviseletű és jógyekezetű ifju már a mult tanévben is annyira szenvedett tüdőgümő betegségben, hogy hét heti gyógykezelés után haza bocsáttatott, hol egészsége annyira helyre is állott, hogy szeptember elején mint virágzó kinézésű ifju jelent meg, de fájdalom! jobbléte csak 1880 január elejéig tartott, midőn agylobot kapva, pár heti gondos ápolás daczára meghalt. Bota József III. gymn. oszt. unitárius vallású tanuló szintén a főtanod. kórházban halt meg 9 napig tartó súlyos hagymázos baj következtében, márczius 11-én. Csipkés Albert VII. gymn. oszt. unit. vall. tanuló május 29-én rövid ideig tartó betegség után, Tordán, a szülői háznál hunyt el. Nyugodjanak csendesen az élet színteréről oly korán elszólitott kedves ifjak! A gyászoló szülők, rokonok s barátok megsebzett sziveire pedig az egek ura küldjön vigasztalást fájdalmas veszteségökben.

A főtanoda kórházában a rendes orvos jelentése szerint gyógykezeltetett 29 beteg, (28 unitárius, 1 r. kath.) kik mind vidékiek voltak, s a fennebb említett Siménfalvi Árpád és Bota József elhunyt tanulókon kívül, a többiek teljesen meggyógyulva jöttek ki. A kórházra tett összes kiadás 252 frt 65 kr. mely összegből csak 20 frt és 13 krt fizettek vissza a gyógykezelt betegek, a többit az E. K. Tanács, mint szegénysorsu tanulóknak elengedte.

A kórház r. orvosa dr. Gálffy Endre, honvéd törzsorvos, ki lelkiismeretes buzgósággal látogatta és gyógyította a betegeket; továbbá dr. Bartók István és dr. Gyergyai Árpád pót-tanárok szintén készséggel és odaadással vettek részt a főtanodában levő fenjáró betegek gyógykezelésében. Özv. Főtisztelendő Kriza Jánosné pedig, mint az igazgatóság által kinevezett felügyelő, sokszor meglátogatta a betegeket s hol szóval, hol pedig tettel befolyt betegségeik enyhítésére. Betegápoló Barabás Károly és neje szintén buzgósággal és nemes bánásmóddal teljesítették kötelességeiket. Fogadják az illetők e helyen is a beteg tanulók iránt tanusított buzgalmukért az igazgatóság hálás köszönetét.

A kórházfelügyelőséget az E. K. Tanács megbízásából Kovács János igazgató vitte. Kelemen Beniamin áldozatkész hitrokonunk s e kórház alapítója ez évben is ajándékozott egy szekér fát. Bartalis József egy párnát és egy darab viasszas vásznat. Fogadják szives köszönetünket.

A lefolyt tanévben a sok javításon kívül a 27-ik számú lakószoba újból padoztatott. A 35-ik sz. tanterem pedig teljesen felszereltetett.

Különböző intézetektől jött 43 drb. „Értesítő“ az 1878—79-ik tanévről.

Az országos m. kir. statistikai hivatal ez évben is ajándékképpen megküldötte összes kiadványait. A „Franklin társulat“; továbbá: Aigner Lajos, Lampel Robert, Lutsch József, Steiner Zsigmond, Maurer Adolf, Tettei Nándor és társa, Hoffmann és Molnár könyvtárosok több tankönyvet küldöttek meg mutatványul, melyek a tanári kar könyvtárába helyeztetek el.

Adler Albert VIII. oszt. tanuló a természettani szertár számára ajándékozott egy távcsőt.

A főtanoda könyvtára gyarapodott vétel útján 13 drbbal, ajándékozás útján 242 drbbal. Ebből dr. Brassai Sámuel egyetemi rector ajándékozott 180 drbot, dr. Bartók István 1 drbot, Foith Károly 1 drbot, Ürmösi Gyula 23 drbot, a kolozsvári tud. egyetemi kör 1 drbot, a magyar tud. akademiától jött 36 drb. Ezeket hozzáadva a mult évi 22,788 drbhoz, a könyvtár áll jelenleg 23,043 drb könyvből. Ezen kívül a „Farkas Sándor alap“-ból jár a tanári kar részére 8 különböző tudományos és szakfolyóirat. Angolhoni kitirokonaink küldötték az „Inquirer“ czimű heti lapot; amerikai hitrokonaink az „Unitarian Review and Religious Magazine“ tudományos havi folyóiratot. Kovács János ig. tanár ajándékozta a „Christian Register“, az „Unitarian Herald“ és „Renaissance“ czimű heti lapokat.

Az ifjuság az igazgatóság engedélyével f. évi május 26-án a „Lövölde“ helyiségében a két egyeslet könyvtára s a kórház-alap javára szépen sikerült májális rendezett, melynek tisztta jövedelme volt: 274 frt 39 kr. Ebből a kórház részére juttott 93 frt 46 kr.; a papnövendékek könyvtárának 90 frt 46 kr. s az ifj. olvasó önképző egyeslet könyvtárának 90 frt 47 kr.

Ifjusági egyesletek és alapok:

A papnövendékek „Olvasó és önképző egyeslete“, melynek védnöke t. Péterfi Dénes tanár ur, tartott összesen 18 gyűlést. A gyűlések tárgyát szavalatok, vitatkozások, felolvasások s egyéb egyesleti ügyek elintézései képezték. Irodalmi pályázat kettő volt kítüzve, u. m. egy husvétii egyh. beszéd és egy ifju felett mondandó könyörgés készítése. Mindkettőre csak 1—1 pályamű adatott be, de mivel ezek is a kítüzött határidő után érkeztek s absolut becsesl egyik sem birt, a jutalom nem adatott ki. Vitális Elek III. éves papnövendék több izben tartott felolvasást. Az egyeslet kebti lapja „Egyházi lap“ ez évben is szerkesztetett s megjelent összesen 20 szám, melyeknek tartalmát részint eredeti egyházi és bölcsészeti dolgozatok, részint angol és német művek fordításai tették.

Az egyesletnek a következő folyóiratok és lapok jártak: „Keresztény Magvető“, „Prot. egyh. és isk. Figyelő“, „Néptanítók lapja“, „Prot. egyh. és isk. lap“, „Család és iskola“

és „Gyakorlati lelkészvár“. A „Ker. Magv.“ és „Néptanítók Lapja“ az illető szerkesztőktől ajándékba küldetett. Kovács János ig. tanár ajándékozta az „Unitarian Review and Religious Magazine“ czimű folyóiratnak, valamint a „Christian Life“ czimű heti lapnak egy-egy évi folyamait.

Az egylet könyvtára vétel utján gyarapodott 3 művel s Főtiszt. Ferencz József püspök ur ajándékozta a „Székely-Kereszturon tartott zsinati gyűlésen mondott beszédeket“. A könyvtár áll jelenleg 627 drb. könyvből. Az egylet évi bevételé 135 frt és 11 kr. volt; a kiadás 19 frt és 20 kr. E szerint a jelenlegi pénz vagyon 115 frt és 91 kr., mely összeg a takarékpénztárban van elhelyezve.

Az „ifjusági olv. önk. egylet“ tartott az év folytán 31 gyűlést, melyeknek feladata az önképzés és az egylet ügyeinek vezetése volt. Az évi bevétel 429 frt 36 krt tett; a kiadás 288 frtot és 3 krt.; pénztári maradék 141 frt 33 kr., mely a takarékpénztárban van elhelyezve.

Az egylet ez évben is több jelét adta életképességének s tagjai amongy törekvésének. Gyöléseiben több rendbeli felolvasások voltak. Szavalati versenyt is több ízben rendeztek, s mint legjobb szavalók 2—2 drb. 1 frtos tallért nyertek: Székely Mózes és Sinczki Ferencz VIII. oszt. tanulók.

Irodalmi pályázat volt 10, s prózai művekkel jutalmat nyertek: Péterfi Lajos VIII., Deák Lajos VII. és Györfi József VI. oszt. tanulók; kötött művekkel: Péterfi Lajos és Györfi József.

A Lendvai-Latzkócziné alapítványból jutalmat nyertek: Történelmi tanulmányal Fazakas Lajos VIII. oszt. tanuló 4 drb 1 frtos tallért; neveléstani értekezésel Kanyaró Ferencz III. papnövendék 4 drb 1 frtos tallért; társadalmi tanulmányal Péterfi Lajos VIII. 4 drb 1 frtos tallért; a esthetikai tanulmányal Péterfi Lajos VIII. és Györfi József VI. o. t. 3—3 drb 1 frtos tallért; német fordításal Má dai Arpád VI. 2 drb. 1 forintos tallért.

Isk. felügyelő gondnok tkts. Kóváry László ur egy társadalmi tanulmányra adott 3 drb 1 frtos tallért, melyet elnyert Fazakas Lajos VIII. o. tanuló.

Az egylet „Remény“ czimű lapjából megjelent 21 szám.

Az egylet könyvtára, mely ez évben is vétel és ajándékozás utján tetemesen gyarapodott, áll 2,254 kötetből (1831 darabban).

Mltsgs. Incze Mihály ur — mint rendesen — ugy ez évben is adott 20 frtot, melyből több jeles könyv szereztetett meg. Főtiszt. Ferencz József püspök ur a „Székely-Kereszturon tartott zsinati gyűlésen mondott beszédeket“ ajándékozta; Mltsgs. Jakab Elek levéltár-igazgató ur „Dávid Ferencz emléke“ czimű művét; Nsgs. Buzogány Áron miniszteri titkár

ur a „Székely művelődési egyesület évkönyvét“; tkts dr. Nagy János ur a „Székelyek scythia-hun eredetűsége és az ellenvélemények“ czimű művét; Ürmösi Gyula ur pedig ajándékozott 24 db értékes könyvet.

Az egyesület saját költségén járattott 3 szépirodalmi, 2 politikai és 1 humorisztikus lapot. A „Maros Vidék“ czimű lapot az illető szerkesztő ingyen küldötte, az „Erdélyi Gazdát“ pedig t. Szenkovics Márton ur ajándékozta.

Az egyesület 1879. nov. 10-én a „Dávid Ferencz emlékeztérére“ kegyeletes ünnepélyt rendezett, valamint az 1848. márczius 15-ének emlékét is megünnepelte alkalmi ima-, beszéd- és szavallatokkal. A szokásos zárünnepélyét jun. 20-án az Apollókör és Dalkör közreműködésével szép számú közönség előtt tartotta meg. Ez igen jól sikerült ünnepélyen De Gerando Attila, író is jelen volt dr. Brassai Sámuel egyetemi rector és Sám. László ev. ref. főtanodai tanár urak kíséretében. Az alapszabályok értelmében ez egyesületnek minden papnövendék és felosztályu ifju köteles tagja lenni. Az egyesület védnöke t. Péterfi Dénes tanár ur volt.

Az alosztályuak (III—V.) „olvasó egyesülete“ is szép könyvtárral rendelkezik, melyet az évi tagsági díjakból korukhoz és értelmi fejlettségökhez illő művekkel gyarapítanak s szavallati versenyeket rendeznek egy köztanító vezetése alatt. Járatták a „Hasznos mulattató“ folyóiratot. Az egyesület védnöke t. Ulár Pál tanár ur.

A „Kölcsönző-egyesület“. Alapítója Lendvai-Latzkócziné de-rék művésznő. Állandó alapja 200 frt, melyből a tanulók csekély kamatra 2—2 frt kölcsönt vehetnek ki. Az így begyűlt kamatokat pályadíjak kifizésére fordítják. Az egyesület vagyona, mely a takarékpénztárban van elhelyezve, jelenleg 215 forint 57 kr.

Az „Apollókör“. Célja és feladata az ifjuság között a zene-ismeretek terjesztése és fejlesztése. A rendszeres zenetanítás és zenetanulás ápolása és fentartása, különös tekintettel az egyházi zenére. Zenészeti eszközök beszerzése s azoknak, mint a főtanoda és az „Apollókör“ elidegeníthetlen vagyonának megőrzése és gondozása. Alaptőkéje 573 frt 47 kr., mely a takarékpénztárban van elhelyezve. Volt ez évben 10 működő tagja, kiket t. Oberti B. János, zeneconservatoriumi igazgató ur hetenként 2 órán minden díj nélkül nagy buzgalommal tanított. Az ifjuság által rendezett ünnepélyeken a kör tagjai sikerrel működtek. Az „Apollókör“ védnöke Barabás Ábel isk. főnök.

A főtanodai „Dalkör“. Célja: az ifjuságnak műénekekben való gyakorlása. Tagja lehet minden olyan felosztályu ifju, ki erre képességgel bir. Összes pénzvagyona 29 frt 16 kr., mely a takarékpénztárban van elhelyezve. Ez évben szereztetett egy szép hegedű s több füzet hangjegy. A „Dalkör“ ez év

folytán is többször sikeresen működött, különösen a templomban isteni tiszteletek alkalmával s a már említett ünnepélyeken. A „Dalkör“ vezetője t. Boér Gergely állami fıképezdei zenetanár ur, ki egész odaadással igyekezett az ifjuságban a szép ének iránti kedvet s érzéket éleszteni s ápolni. Védnöke t. Benczédi Gergely tanár ur.

A „Remény-alap“. Ez az „ifj. olv. önk. egyesület“ tulajdona, mely az elárusított „Remény“ czimű zsebkönyvből gyűlt be. Célja: jelesebb dolgozatokból új zsebkönyvet kiadni. Jelenleg van 233 frt 26 kr. vagyona, mely a takarékpénztárban kezeltetik.

A „jóltevők arczképezésére gyűjtött alap“. Célja: a jóltevők arczképeinek koronként leendő lefestetése a főtanoda nagy termében leendő elhelyezés végett. Ez alap tesz jelenleg 152 frt 90 krt. Ez szintén a takarékpénztárban kezeltetik.

Jutalmak. Az érdemsorozat felolvasásakor a következő jutalmak osztattak ki:

A „Paget Olivér alapítvány“-ból az angol nyelv tanulásban a pályázati vizsgán kitűnt előhaladásért az első vagy 100 frtos jutalom-díjat nyerte Németh István II. papnövendék; a második vagy 50 frtos j. díjat nyerte Vitális Elek III. papnövendék; a harmadik v. 25 frtos j. díjat nyerte Demeter Lőrincz I. papnövendék.

A „Kövendi Szász Gergelyné szül. Incze Klára alapítvány“-ból az 5 frtos pályadíjat nyerte Péterfi Lajos VIII. tanuló „Az iskolai szellemről“ irt jeles dolgozatával.

A „Bulyovszkyné Szilágyi Lilla alapítvány“-ból az 5 frt. pályadíjat nyerte Györfi József VI. tanuló, mint a kinek költői dolgozatai az ifjuság „Remény“ czimű lapjában az 1879—80-ik tanévben, mind eszmei mind alaki tekintetben a legjelesebbek voltak.

A „Fejér Márton alapítvány“-ból szép és helyes irásért a 2 frtos tallért nyerte Pálfi Gyula VI. és az 1 frtos tallért Csegezi János V. tanuló.

Dr. Zdekauer Konrádné sz. Joubert Anna öz nagysága által jutalmul felajánlt 1 drb magyar aranyat elnyerte Heim Vilmos VIII. o. tanuló, Horváth M. „Magyarok története“ czimű művéből III. Endre uralkodásának latin nyelvre való fordításával.

Mltsgs. P. Horváth Kálmán áldozatkész isk. felügyelő gondnok ur 50 frtot adományozott a szegénysorsu és kitűnő tanulók közt leendő kiosztás végett. Ez összegből: Székely Mózes VIII., Boros Sándor, Kanyaró Pál VI. és Ajtai János V. o. tanulók kaptak 10—10 frtot, Móricz György IV. és Nagy Samu III. o. tanulók 5—5 frtot.

Tkts. Kőváry László érdemes felügyelő gondnok ur a harmóniában és rajzban tanúsított előmenetel jutalmazására adott

13 tallért; ebből, mint a k i k a h á r m o n i á b a n kitüntek, nyertek 1—1 tallért: Heim Vilmos, Adler Albert, Pap László, Péchy Árpád, Utó Dániel, Sinczki Ferencz VIII. o. tanulók; a kitünő r a j z é r t nyertek 1—1 tallért: Gálffy Gyula, Szegedi Árpád, Láposy Lajos, Móricz Ferencz IV., Gál József III., Marsalek Endre II. o. tanulók.

Az igazgatóság Székely Zsigmond II. és Adorján Domokos I. é. papnövéndékeket szintén 1—1 tallérral jutalmazta a harmóniában tanusított előhaladásuk- s annak érdekében kifejtett buzgalmukért.

T. C z e c z Pé t e r u r a szép éneke s szavalatra jutalmul kitűzött 6 tallért, melyből a kitünő éneklésért 1—1 tallért nyertek: Pál András, Ajtai János, Csehi Sándor V., Bakó Lázár IV., Nagy Zoltán II. és Pál Miklós I. o. tanulók; a legjobb szavalásért Nagy Samu II. o. tanuló 1 tallért.

A tornavizsgálat alkalmával a legjelesebb tornászok jutalmazására adakoztak: t. C z e c z Pé t e r u r 6 tallért, t. Kőváry Mihály ügyvéd ur 2 tallért, főtiszt. Ferencz Józsefné, t. Molnár Sándor ügyvéd ur, t. Péterfi Dénes tanár ur, t. Boros György tanár ur, Dr. Réthy Mór egyetemi tanár ur, t. Gazsi József tanító ur, Dr. Wachsmann tanár ur 1—1 tallért, melyből Firtos Ferecz VII. o. tanuló nyert 3 tallért, Nyiredi Géza, Ferencz Gyula, Csegezi Lajos, Szabó Ödön, Gálf Kálmán VII., Binder Albert, Osváth Gábor, Gálfalvi János VI., Móricz Ferencz IV., Móricz Márton II. o. tanulók nyertek 1—1 tallért; a v i v á s b ó l Ptacsnik József és Gáspár Ferencz VII. o. tanulók 1—1 tallért.

A IV. gymn. osztály által kitűzött 1 tallért és egy szép koszorút nyerte Móricz Ferencz IV. o. tanuló.

Városi alorvos tkts. Mihály László ur által a 3-ik el. osztályban szavalásra kitűzött 1 frtos tallért, mint legjobb szavaló, nyerte Polik Oszkár 3. el. oszt. tanuló.

Mltsgs. Jakab Elek levéltár igazgató ur, Budapestről, a „Királyföldi viszonyok ismertetése“ című saját művéből a jelesebb tanulók között jutalmul leendő kiosztás végett küldött 10 példányt, melyekből nyertek: Heim Vilmos, Bartók Zoltán, Ptacsnik József, Fazakas Lajos, Sinczki Ferencz VIII., Ferencz Gyula, Ürmösi Kálmán és Liebner Samu VII. o. tanulók.

A „Magyar Polgár“ szerkesztője tkts. dr. Nagy János ur a „Székelyek seythahún eredetűsége és az ellenvélemények“ című saját művéből szintén jutalom gyanánt való kiosztás végett adományozott 10 példányt, melyekből a kitünő tanulásért részesültek: Boros Sándor, Pálfi Gyula, Kányaró Pál VI., Frankkis István, Jakab Jenő, Ajtai János V., Gálffy Gyula, Gámán Béla, Móricz György és Szegedi Árpád IV. oszt. tanulók.

Tkts. Mikó Dezső ur „A d o m a e m l é k e k“ című mű-

véből a jó tanuláért nyertek: Nagy Samu, Tompa János, Stark József, Bordi István és Gál József III. o. tanulók.

A néhai Gyergyai Ferencz „Magyar nyelv sajátosságairól” írt művéből a kitünő tanuláért jutalmat nyertek: Nagy Zoltán, Rauszek Jenő, Orbán Sándor, Kappel Izidor II., Pál Miklós, Molnár Jenő I., Debreczeni Kálmán, Gámán Imre, Dalh János, Rauszek Béla 4. el., Mihály László, Pál István, Horváth Kálmán 3. el. Debreczeni Béla 2. el. s Horváth Károly 1. el. oszt. tanulók.

Segélyezés. A szegénysorsu tanulók itánt tanusított áldozatkésztségnek és emberbaráti szeretetnek a lefolyt tanévben is meglepő szép jeleivel találkozunk. Ugyanis:

Özv. Főtisztelendő Kriza Jánosné szives adományából Fűzi József III. o. szegénysorsu székely tanuló havi részletekben 2 frt 50 kr-ával 25 frtot élvezett.

Tkts. Dr. Máthé Dénes fogorvos ur szintén 10 frtot adományozott, melyet havi részletekben Lázár János I. o. szegénysorsu székely fiu kapott.

A helybeli „Jó tékony nőegylet” adott 8 frtot, mely összegből Móricz György IV. és Móricz Márton I. o. szegény tanulóknak ruházat vétetett.

A szegénysorsu székely tanulók közül, kik szolgassággal folytatják tanulmányaikat, ez évben is 22-en részesültek élelmezésben. Ezek közt többen egész kosztot, némelyek ebédet vagy vacsorát kaptak. Ez élelmezésben felekezeti különbség nélkül részt vettek: mltsgs. özv. Pakei Lajosné, mltsgs. Ferenczi Mózesné, nsgs. özv. Arkosi Lajosné, mltsgs. Szigethi Miklósné, tkts. Kovácsi Antalné, főtiszt. Ferencz Józsefné, nsgs. dr. Gálffy Endréné, tkts. Ulár Pálné, tkts. Váradi Károlyné, tkts. Benczédi Gergelyné, tkts. Kovács Jánosné, tkts. Fekete Pálné, tkts. Benkő Mihályné, tkts. dr. Gyergyai Arpádné, tkts. Stark Alajosné, tkts. Nyegrucz Tivadarné, tkts. Peielle Istvánné, tkts. Vécsei Sámuelné, t. cz. Csiskó Jakabné, t. cz. Frankkis Jánosné, tkts. Ürmösi Lajos ur és t. cz. Barabás Károly ur. Fogadják az itt és a fennebb elősorolt nemesszivü adakozók, úgy a szegénysorsu tanulók, mint az igazgatóság nevében, a közmívelődés érdekében hozott áldozatukért e helyen is őszinte hálás köszönetemet.

Ösztöndíjak. Évfolytán kiadatott:

a) A „Konecz János alapítvány”-ból egy tanulóknak havonként 5 frt, s 22-nek havonként 2 frt 50 kr. összesen 600 frt o. é. Ebből részesültek: Molnár István Dombórról, Csegezi Károly, Csegeből, Pap László,* A. Benczédéből, Kerekes József,* Toroczkról, Kovács István.* Böllönből, Györfi József, Tordáról, Orbók Ferencz, Jakab Jenő, M. Túrbból, Pál

*) A csillaggal jelöltek másodrendű osztályzat vagy egyéb ok miatt évközben másokkal cseréltettek ki.

András, Bölönből, Benczédi János, A. Benczédéből, Tóth Károly,* Vadadból, Gálfalvi János, N. Kadácsból, Móricz György Toroczkóról, Szabó Mózes, Új-Székelről, Nagy Samu, Fekete József, Szabédról, Fekete István, Bánffy-Hunyadról, Székely Arpád (5 frt) Mereggyről, Barla Gyula, Kolozsvárról, Biró József,* Új-Székelről, Nagy Albert, Tordáról, Simó Zsigmond, Haraszt-Kerékről, Csegezi János, Vámos Udvarhelyről, Pap Dénes Szt. Mihályról, Péter Sándor, Siménfalváról, Móricz Ferencz, Toroczkóról, Barabás Dénes, Arkosról, Pál Miklós, Bölönből.

b) Szintén a „K o n c z J á n o s a l a p i t v á n y”-ból naponként ebédet kaptak, mely 10 hó alatt 125 frtba került; ezt élvezték: Darkó Sándor,* Jánosfalváról, Bota József, Szabédról, Firtos Ferencz,* A. Benczédéről, Durugy Ferencz, Dicső-Szt.-Mártonból, Székely Mózes, Verespatakról.

c) A „M á r t o n f i G e r g e l y n é s z. K o n c z J u l i á n n a a l a p i t v á n y á”-ból a két féle ví vizsgálat alkalmával kiadatott összesen 150 frt o. é. ebből részesültek: Pálfi György, Szt. Lászlóról, Kovács Gábor, Sepsi-Szt.-Györgyről, Osváth Arpád, Kolozsvárról.

d) A „F e j é r Ö d ö n a l a p i t v á n y”-ból kiadatott 50 frt o. é., melyből havi részletekben 2 frt 50 krt kaptak: Molnos Kálmán, Bethltn-Szt.-Miklósról, Osváth Gerő, Kolozsvárról.

e) Az „A r k o s i L a j o s a l a p i t v á n y”-ból, kiadatott 50 frt o. é., melyből havonként 2 frt 50 krt élveztek: Darkó Lajos, Kolozsról, Gál József,* Dombórol, Pálfi Gyula, Várfalváról.

f) Az özv. Gálfalvi Imréné sz. Sala Károlin a urasszony által tett „K. Nagy Sándor alapítvány”-ból havonként kapott 2 frt 50 krt. Erdődi András, Szovátról.

g) A „K e l e m e n B e n i a m i n a l a p i t v á n y”-ból naponként kaptak 1—1 cipót: (mely havi 90 frttal annyi mint 90 frt) Csegezi László,* Héderfájáról, Osváth Gábor, Kobátfalváról, Varga Arpád,* H. Szt. Péterről, Deák Miklós, Demeterfalváról.

h) A „S e p s i - S z e n t i v á n y i S z e n t i v á n y i J e n ő a l a p i t v á n y” 1879. évi 8 frt 10 kr. kamatjából tankönyvek s író eszközök vétettek: Frankkis József, Barla Gyula, Végh Ferencz, Péter Sándor, Barlabás Ignác és Sinczki Géza el. o. szegénysorsu tanulóknak.

i) „E r d é l y i k i n c s t á r i ö s z t ö n d i j a t” fejenként 60 frtjával két részletben élveztek: Ürmösi Kálmán, Abrudbányáról, Boros Sándor Tordátfalváról, Ajtai János, Kolozsvárról; az első félelvben 30 frtot Deák Lajos,* Bordsórol, a második félelvben 30 frtot Gál József, Dombórol.

J a v a d a l m a k :

A „Z s ú k i L á s z l ó a l a p i t v á n y”-ból temetési díjakból és patrociniumból kiosztatott (divisio) az egyenruhás ifjak között 95 frt 40 kr. Légációkból az illető légátusoknak volt 330 frt 70 kr. jövedelmök. A papnövédeknek és felsztaályu

tanulóknak magán tanítványoktól (a kosztot is pénzértékbe számítva) volt 6355 frt jövedelmök. Különböző jövedelmi forrásokból kapott az ifjuság 855 frtot. Iskola-kórházi költségek czimén elengedetett 171 frt 57 kr. Iskolai tartozás, tandij stb. czimén elengedetett 51 szegény tanulóknak 225 frt 23 kr. Köz-tanítók-, gazda-, könyvtárnok- és iskola szolgálknak különböző tartozás czimén, mint jutalom, elengedetett 84 frt 25 kr.

Ha összegezzük a fent elősorolt jutalmakat, segélyezést, ösztöndíjakat és javadalmakat — ide nem értve a 22 szegénysorsu tanuló élelmezését — melyeket a tanuló ifjuság a lefolyt tanévben élvezett, azoknak értéke teszen : 9,819 frtot és 41 kr. E gazdag jövedelmi forrás arra mutat, hogy főtanodánkban kedvező alkalom van azoknak is a művelődhetésre, a kik csekély vagy épen semmi vagyonnal sem bírnak. Vajha a tanárok helyzetén is mielőbb segítene, hogy így a megélhetés aggodalmaitól némileg felmentve, magokat annál teljesebb odaadással szentelhessék a nevelésügynek! . . .

Az 1880—81-ki tanév szeptember hó 1-én kezdődik. A beiratások az első két napon eszközölhetők, a főtanoda helyiségében, a 29-ik számú igazgatósági tanácsteremben.

KOVÁCS JÁNOS
igazgató-tanár.

2. A tordai középtanodáról.

A középtanoda ünnepélyes megnyitása 1879. szeptember 9. történt meg az állami polg. fi- és leányiskolával egyidejűleg, mely alkalommal az igazgató mondott alkalmi beszédet.

A már ismert szerződés alapján a középtanoda III-ik osztálya is átalakítottatott ez évben polgári iskolává, mely intézet mellé a vallás és közokt. m. kir. ministerium által Magyarai Mihály neveztetett ki a mennyiségtani és természettudományi tárgyak tanítójául.

A netán felmerülő aggodalmak eloszlatására szükségesnek tartom ezuttal figyelmeztetni a t. szülőket, hogy az itteni polgári fiúiskolában a classicus nyelveket az unitáriusok E. K. Tanácsa — a szerződés értelmében — a gymnasialis tantervnek megfelelő mértékben taníttathatja, s tényleg taníttatja is; s ez által a középtanoda megfelelő osztályaiba való átlépést semmi körülmény sem akadályozza.

Evközben dr. Kővári Sándor köztanító a vallás és közokt. m. kir. ministerium által az oráviczai polg. iskolához tanító-nak neveztetvén ki, helyét az E. K. Tanács Raffaj Zsigmond papnövendékkal töltötte be.

Az intézet népeisége:

a) a középtanoda IV. V. oszt. felvétetett	33	tanuló
b) a polg. isk. I. II. III. "	46	"
c) az el. iskol. 1. 2. 3. 4. "	65	"
d) osztálytalan	9	"

az összes létszám 153 tanuló.